

Дата: 28.03.2022

Урок № 36

Тема: Чергування голосних

Мета: повторити знання здобувачів освіти про основні чергування голосних і приголосних; формувати правописні вміння; удосконаловати уміння знаходити й виправляти орфографічні помилки у писемному мовленні; за допомогою мовленнєвокомунікативного дидактичного матеріалу виховувати у здобувачів освіти повагу до рідної мови, а також відчуття її краси як основи естетичного виховання.

Матеріали до уроку:

- Уважно роздивитися таблицю «Складні випадки чергування голосних в українській мові» та сформулювати правила щодо їх написання в ненаголошених позиціях.

Складні випадки чергування голосних в українській мові

Евристична бесіда

1. Поясніть поняття «чергування в українській мові».

2. Які звуки можуть чергуватися?

Чергуються голосні	Приклади
Е — И — нуль звука	Беру — вибираю — вибрати
О - А	Ломити — зламати, допомогти — допомагати
О (Е) — И	Загону — загін, село — сіл, каменя — камінь
Е — О	Вечеря — звечора, шести — шостий, женити — жонатий, боєць — бойовий, копієчка — копійок

3. Наскільки стало чергування в українській мові, чи є певні відхилення від правил?

IV. Усвідомлення теоретичного матеріалу в процесі практичної роботи

Орфографічний практикум

► Переписати, вставляючи, де треба, пропущені літери, пояснити вживання їх. Дібрати до слів, у яких пропущена літера, такі споріднені, у яких відбувалося б чергування голосних, з'ясувати його.

1. Ходить пісня яснолика між дерев, ми її в серця навіки заб..рем. 2. Два вітри підкraлисЬ стиха, в баби вир..вали нитки і порвали на шматки (О. Пархоменко). 3. Біла ромашко, як ти цвітеш! З медом від тебе л..тить бджола. Дівчинка в коси тебе

запл..ла (М. Сингайвський). 4. Ми повибігаємо, снігу нак..чаємо купу за садком. 5. Баба буде плакати, будуть слози капати, знівечать кожух. Голова пок..титься і в калюжу — бух! (Л. Глібов). 6. Можна все на світі виб..рати, сину, виб..рати не можна тільки Батьківщину (В. Симоненко). 7. У зеленому намисті, синьоока, чарівна, ст..ле килими барвисті, йде дібровами весна. 8. Осінь ялинки не ч..пає, доглядає, наче мати,— все про неї тільки її дбає, щоб зимі подарувати (Г. Донець). 9. Дожидаю із роботи маму. І на кухні, і в світлиці підм..ла, прибрала (О. Пархоменко). 10. Внучка сміливо продирається лісовими хащами. 11. Сидимо собі, ліс кругом завм..р. 12. Сьогодні дідусь уже зб..рався пов..зти дівчинку до Тихого океану. 13. Через хвилину судно стищувало хід, перем..гаючи піняві хвилі (М. Яненко). 14. Бабуся заг..няє нас до хати (М. Стельмах).

- Вставити пропущені букви й пояснити свій вибір. Підкреслити слова, правопис яких слід запам'ятати.

Сх..лятись, завм..рати, тр..мтіти, ч..р..да, ч..брещь, х..мерний, експ..р..мент, л..маю, р..жим, здр..гатися, доб..ратися, ж..рдина, л..генда, к..парис, д..р..вус, бл..щати, к..п'яток, д..монстрація, ст..блина, т..пло, т..р..торія.

Дослідження-трансформація з конструюванням

- Утворити від поданих у дужках іменників прикметники й записати усі словосполучення. Скласти з ними 5 речень.

(Волга) берег; (Прибужжя) село; (Сиваш) озеро; казах (діти); тюрки (мова); (Кременчук) завод; Запоріжжя (степи); (Кавказ) довгояштель; (Париж) квартал; (сусід) двір; (товариш) розмови; (Лейпциг) зустріч.

V. Систематизація й узагальнення знань, умінь, навичок

- * Отже, які звуки можуть чергуватися в українській мові?
- * За яких умов відбувається чергування голосних о, е з і? Назвати випадки, коли чергування не відбувається.

- * За яких умов після шиплячих та й вживаються голосні е, о?
- * Розповісти про чергування приголосних г, к, х із ж, ч, ш та з, ц, с.

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту y.levchuk2976@gmail.com
У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.